

ΕΘΝΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Πατησίων 44, 106 82 Αθήνα

Τηλ. 2132144891, Φαξ: 210 8230800

email: eam@culture.gr

www.namuseum.gr

Πληροφορίες για τους εκπαιδευτικούς

Τίτλος προγράμματος : « ... ΜΟΥΣΙΚΗ ΘΕΩΝ ΕΥΡΗΜΑ... »

Ηλικία παιδιών : Ε΄ και ΣΤ΄ τάξεις Δημοτικού

Χώρος διεξαγωγής : Αίθουσα 55 της Συλλογής Αγγείων.

Διάρκεια προγράμματος : 2 ώρες (10:00 – 12:00)

Αριθμός παιδιών ανά πρόγραμμα : 25

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

- Να μάθουν τα παιδιά πόσο σημαντική ήταν η μουσική στην αρχαία Ελλάδα. Με ποιες πτυχές της ζωής του αρχαίου, αλλά και του σημερινού ανθρώπου συνδέεται και να διαπιστώσουν τη διαχρονικότητά της.

Να δουν από κοντά και να αγγίξουν αντίγραφα αρχαίων μουσικών οργάνων και να ακούσουν αρχαία μουσικά κομμάτια. Επίσης, με τη βοήθεια εκπαιδευτικού φυλλαδίου να κάνουν τους μικρούς αρχαιολόγους στον εκθεσιακό χώρο και να αντλήσουν πληροφορίες τόσο για τη μουσική όσο και για τα αρχαία μουσικά όργανα.

- Να μάθουν τα παιδιά για τη σχέση αρχαίου θεάτρου – ωδείου με τη μουσική, αλλά και για τους αρχαίους μουσικούς αγώνες με έναν ευχάριστο και ψυχαγωγικό τρόπο παίζοντας μια παράσταση θεάτρου σκιών «Ο Καραγκιόζης σε αρχαίο μουσικό αγώνα».

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

A. Εισαγωγική ενότητα

- Γνωριμία με τα παιδιά και εισαγωγή στο θέμα του προγράμματος μέσω μουσικών κομματιών που ερμηνεύει ο μουσικοσυνθέτης Νίκος Ξανθούλης με ανακατασκευασμένη αρχαία λύρα.
- Απτική επαφή με αντίγραφα αρχαίων μουσικών οργάνων (λύρα, σείστρο, τύμπανο, αυλός, κύμβαλα, μονοκάλαμος σύριγξ και ρόπτρον).
- Αναφορά στη σημασία και χρήση της μουσικής σήμερα.

B. Διεξαγωγή έρευνας στον εκθεσιακό χώρο του μουσείου.

- Τα παιδιά με τη βοήθεια εκπαιδευτικού φυλλαδίου χωρίζονται σε τέσσερις ομάδες και διεξάγουν έρευνα στον εκθεσιακό χώρο.

Παρατηρούν τις παραστάσεις των αγγείων και προσπαθούν να καταλάβουν σε ποιους τομείς της ζωής τους οι αρχαίοι χρησιμοποιούσαν τη μουσική.

- Στη συνέχεια, παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της έρευνάς τους και τα συγκρίνουν με το σήμερα.

Γ. Ομαδική δραστηριότητα μικρών αρχαιολόγων

- Τα παιδιά με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού φυλλαδίου χωρίζονται σε τρεις νέες ομάδες και προσπαθούν ως μικροί αρχαιολόγοι να αναγνωρίσουν αρχαία μουσικά όργανα μέσα από τα εκθέματα του μουσείου (*αγγεία, ειδώλια, χάλκινα και μαρμάρινα αντικείμενα*).
- Κατόπιν, κατηγοριοποιούν τα αρχαία μουσικά όργανα σε *κρουστά, πνευστά και έγχορδα* (χρησιμοποιώντας έναν μεταλλικό πίνακα με τις τρεις κατηγορίες και 10 μαγνητάκια με διαφορετικά αρχαία μουσικά όργανα).
- Τέλος, τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να δουν μια μακέτα αρχαίου θεάτρου και να εμπεδώσουν τη σχέση αρχαίου θεάτρου – ωδείου με τη μουσική.

Δ. Παιχνίδι ρόλων - Θέατρο σκιών

- Τα παιδιά παίζουν μία παράσταση θεάτρου σκιών «*Ο Καραγκιόζης σε αρχαίο μουσικό αγώνα*» και μαθαίνουν με έναν ευχάριστο και ψυχαγωγικό τρόπο (υπό την καθοδήγηση του αρχαιολόγου ως ερμηνευτή) για το πώς διεξάγονταν οι μουσικοί αγώνες στην αρχαιότητα. Τα μουσικά κομμάτια παρουσιάζονται με τη βοήθεια του μουσικοσυνθέτη Νίκου Ξανθούλη.

Ε. Αξιολόγηση

- Τα παιδιά εκφράζουν τις εντυπώσεις τους από το πρόγραμμα και τους προτείνουμε μέσα από ένα παιχνίδι ρόλων να στείλουν το δικό τους μουσικό κομμάτι στο Μουσείο (*βλ. φυλλάδιο σελ. 14*).

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ

Κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού προγράμματος θα αξιοποιηθούν εκπαιδευτικές μέθοδοι που βασίζονται στη μαθησιακή θεωρία του εποικοδομισμού.

Ενδεικτικά αναφέρονται :

- Διαλογική διερεύνηση του θέματος
- Διαμεσολαβητικός και συντονιστικός ρόλος του μουσειοπαιδαγωγού
- Αυτόνομη εξερεύνηση του μουσείου με παράλληλη ενίσχυση των αλληλεπιδράσεων μεταξύ των μαθητών
- Καθοδηγούμενη ανακάλυψη με χρήση εποπτικού υλικού
- Αξιοποίηση βιωμάτων και ενίσχυση των ενδιαφερόντων και των κινήτρων του μαθητή
- Δραστηριότητες που προωθούν την ενεργοποίηση των αισθήσεων και ανταποκρίνονται σε διαφορετικούς τρόπους μάθησης

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΡΙΝ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Μπορείτε να προετοιμάσετε τα παιδιά για την επίσκεψή τους στο μουσείο με δραστηριότητες που στοχεύουν τόσο στην εξοικείωσή τους με το μουσείο και τις λειτουργίες του όσο και με το θέμα του εκπαιδευτικού προγράμματος. Σας προτείνουμε ενδεικτικά μερικές δραστηριότητες που μπορείτε να κάνετε:

1) Εξοικείωση με το μουσείο

- Συζητήστε με τα παιδιά για την έννοια του μουσείου π.χ. Τι νομίζετε ότι είναι ένα Μουσείο; Για ποιο λόγο υπάρχει; Ποια μουσεία έχετε επισκεφθεί; Πόσα διαφορετικά μουσεία υπάρχουν;
- Συζητήστε για το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο π.χ. Τι φαντάζεστε ότι περιέχει το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο; Πώς βρέθηκαν τα αντικείμενα αυτά στο μουσείο; Ποιος μπορεί να τα έδωσε; Ποιος μπορεί να τα βρήκε;
- Συλλέξτε φωτογραφικό υλικό με τα εκθέματα και τις Συλλογές του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου, στην ιστοσελίδα του www.namuseum.gr. Φτιάξτε ένα χρονοδιάγραμμα, φωτογραφίες σε χρονολογικές περιόδους.
- Ζητήστε από τα παιδιά να ζωγραφίσουν πως φαντάζονται το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο και να γράψουν τις προσδοκίες τους από την επίσκεψή τους. Θα μας χαροποιήσει ιδιαίτερα και θα βοηθήσει στον καλύτερο σχεδιασμό των εκπαιδευτικών μας υπηρεσιών να μας φέρετε φωτοτυπίες με τις ιδέες των παιδιών.
- Εντοπίστε στο χάρτη του μουσείου τις αίθουσες της συλλογής αγγείων, την τουαλέτα, το πωλητήριο. Συζητήστε πως θα κινηθείτε με ασφάλεια.
- Συζητήστε για το τι μπορείτε και τι δε μπορείτε να κάνετε στο μουσείο κατά τη διάρκεια της επίσκεψής σας.
- Δημιουργήστε μια μουσειακή γωνία όπου μπορείτε να συγκεντρώσετε υλικό σχετικό με το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο (φωτογραφίες, δημοσιεύματα από εφημερίδες, αποκόμματα εισιτηρίων, ζωγραφιές παιδιών, αντίγραφα αγγείων κ.ά.). Μπορείτε να εμπλουτίζετε τη μουσειακή γωνία και μετά την επίσκεψη.

2) Εξοικείωση με το θέμα του εκπαιδευτικού προγράμματος

- Ξεφυλλίστε τα βιβλία της Γλώσσας της Ε΄ τάξης και της Μουσικής της Στ΄ τάξης και μιλήστε για τα αρχαία και σύγχρονα μουσικά όργανα και την αρχαία και σημερινή μουσική γενικότερα.
- Αναζητήστε σε σχολικά βιβλία και στην επίσημη ιστοσελίδα του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου www.namuseum.gr εικόνες με αρχαία μουσικά όργανα ή μουσικούς που παίζουν κάποιο μουσικό όργανο.
- Κατηγοριοποιήστε τα μουσικά όργανα ανάλογα με το είδος τους π.χ. πνευστά, έγχορδα και κρουστά.
- Συλλέξτε πληροφορίες για το πώς μπορεί να παίζονταν ορισμένα από τα

αρχαία μουσικά όργανα που βλέπετε στις εικόνες που συλλέξατε π.χ. η κιθάρα και η λύρα με πλήκτρο ή χωρίς.

- Προσπαθήστε να σκεφτείτε αν τα αρχαία μουσικά όργανα που είδατε σάς θυμίζουν κάποια σημερινά.
- Μπορείτε να σκεφτείτε ομοιότητες και διαφορές μεταξύ ορισμένων αρχαίων και σημερινών μουσικών οργάνων; Μπορείτε να μιλήσετε για την εξελικτική πορεία ορισμένων;
- Μιλήστε για τη μουσική. Η αρχαία μουσική συνδέονταν μόνο με την τέχνη των ήχων ή και με άλλες τέχνες; Γιατί θεωρούνταν δώρο των Μουσών;
- Τι σήμαινε για τους αρχαίους η μουσική και πόση σημασία έδιναν σε αυτήν. Σε ποιους χώρους μάθαιναν μουσική; Σήμερα δίνουμε την ίδια βαρύτητα στη μουσική;
- Συζητήστε σε τι μπορεί να ωφελεί η μουσική;
- Προσπαθήστε να συγκεντρώσετε στοιχεία για τους μουσικούς αγώνες στην αρχαιότητα και για τη σχέση θεάτρου – ωδείου και μουσικής.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Ετοιμάστε μαζί με τα παιδιά καρτελάκια με το μικρό τους όνομα, για να τα φορούν κατά τη διάρκεια του εκπαιδευτικού προγράμματος.
- Προτείνετε στα παιδιά να φορούν άνετα ρούχα και παπούτσια. Στον εκθεσιακό χώρο θα καθόμαστε σε μαξιλαράκια στο δάπεδο.
- Ενημερώστε το τμήμα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Εθνικού Αρχαιολογικού Μουσείου για ιδιαίτερες ανάγκες που μπορεί να υπάρχουν στην ομάδα σας (π.χ. κινητικά προβλήματα ή άλλες αναπηρίες, μαθησιακές δυσκολίες, όχι καλή κατανόηση της ελληνικής γλώσσας, αλλεργίες κ.ά.).
- Εξασφαλίστε την άφιξή σας 15 λεπτά πριν την έναρξη του προγράμματος. Τα παιδιά θα χρειαστούν 5-15 λεπτά πριν την έναρξη του προγράμματος να αφήσουν τα πανωφόρια τους στο βεστιάριο του μουσείου και περίπου 10 λεπτά για να μεταβούν στο χώρο διεξαγωγής του προγράμματος.
- Η παρουσία σας και η ενεργός συμμετοχή σας στο πρόγραμμα ως μέλος της ομάδας είναι απαραίτητη τόσο για την εποπτεία της ομάδας όσο και για να αξιοποιήσετε την εμπειρία των παιδιών μετά το εκπαιδευτικό πρόγραμμα στην τάξη. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό για μας να συμπληρώσετε το φύλλο αξιολόγησης που θα σας δοθεί, γιατί έτσι συμβάλλετε στη βελτίωση των εκπαιδευτικών υπηρεσιών.
- Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα διαρκεί 2 ώρες και δεν γίνεται διακοπή για διάλειμμα. Ενημερώστε τα παιδιά ώστε να έχουν φάει καλό πρωινό.
- Θα χρειαστείτε τουλάχιστον ένα τέταρτο μετά τη λήξη του προγράμματος στις 12:00 π.μ. για τη μετάβασή σας στο πούλμαν.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Συζητήστε με τα παιδιά την εμπειρία τους από το εκπαιδευτικό πρόγραμμα: τις τους άρεσε, τι δεν τους άρεσε, αν επιβεβαιώθηκαν οι προσδοκίες τους. Μπορείτε να ζωγραφίσετε ομαδικά σε χαρτί του μέτρου τις εντυπώσεις σας (πρόσωπα, αντικείμενα, δραστηριότητες).

- Δημιουργήστε στατικούς πίνακες με τις προτιμήσεις της ομάδας από το πρόγραμμα π.χ. Τι σας άρεσε περισσότερο; Συζήτηση, ζωγραφική στο φυλλάδιο, έρευνα στο χώρο, θέατρο σκιών. Θα μας είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να μας στείλετε τους πίνακες αυτούς.
- Κάντε παιχνίδι παντομίμας: ένα ή δύο παιδιά μιμούνται ότι παίζουν ένα αρχαίο μουσικό όργανο και τα υπόλοιπα παιδιά καλούνται να το βρουν.
- Παίξτε το παιχνίδι των ερωτήσεων: ένα παιδί βάζει στο νου του ένα μουσικό όργανο και τα υπόλοιπα με ερωτήσεις που του απευθύνουν προσπαθούν να το μαντέψουν (π.χ. πνευστό; Είναι φτιαγμένο από ξύλο; Παίζεται με τα δάχτυλα που τοποθετούνται σε μικρές τρύπες;)
- Χωρίστε ένα χαρτί στα δύο. Στο ένα τμήμα γράψτε το όνομα του αρχαίου μουσικού οργάνου και στο άλλο, εάν υπάρχει, το όνομά του σήμερα.
- Χωρίστε την τάξη σε δύο ομάδες: Η μία θα γράψει στη μία πλευρά ενός χαρτιού σε ποιους τομείς της ζωής του ανθρώπου χρησιμοποιούταν η μουσική στα αρχαία χρόνια. Η άλλη ομάδα θα γράψει στην άλλη πλευρά του ίδιου χαρτιού σε ποιους τομείς χρησιμοποιείται σήμερα.
- Παρατηρήστε εικόνες του εκπαιδευτικού φυλλαδίου και προετοιμάστε τα παιδιά για μια ακόμη επίσκεψη στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο, ώστε να δουν κι άλλα αντικείμενα που έχουν σχέση με τη μουσική και τα μουσικά όργανα.
- Κατασκευάστε ή ζωγραφίστε ένα αρχαίο θέατρο και μιλήστε για τη σχέση της μουσικής με τα θέατρα – ωδεία στην αρχαιότητα και σήμερα.
- Αναφερθείτε στους αρχαίους μουσικούς αγώνες και σε έναν σημερινό πολύ γνωστό μουσικό διαγωνισμό.
- Φτιάξτε τα δικά σας μουσικά όργανα με απλό τρόπο και απλά υλικά, σύμφωνα με τις οδηγίες των σχολικών βιβλίων της Μουσικής της Στ' τάξης.
- Δημιουργήστε το δικό σας τραγούδι που θα το συνοδέψετε από το δικό σας μουσικό όργανο.
- Φτιάξτε τη δική σας μουσική σκηνή και παρουσιάστε έναν μουσικό αγώνα με τα μουσικά κομμάτια που δημιουργήσατε.
- Μιλήστε για τα παραδοσιακά μουσικά τραγούδια, όργανα και χορούς σήμερα. Διακρίνετε ομοιότητες με τα αρχαία;
- Ποιος ήταν ο ρόλος του χορηγού στην αρχαία Ελλάδα; Υπάρχει ο θεσμός της χορηγίας στις μέρες μας;

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Αρχαία Ελληνική Μουσική, Καθημερινή, Επτά Ημέρες, Αθήνα 10.03.2003.
 Α.Βέλις, «Οι πηγές της αρχαίας Ελληνικής Μουσικής», περιοδικό *Αρχαιολογία*, τεύχος 14, Φεβρουάριος 1985.
 Η.Βesseler, Μ. Schneider, *Musikgeschichte in Bildern*, Leipzig.
Διάζωμα, κίνηση των πολιτών για την ανάδειξη των αρχαίων θεάτρων, (επ. Χ.Λάζος), Αθήνα 2009.
Ελληνική Μυθολογία, Τόμοι 2^{ος} και 3^{ος}, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1986.
Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Τόμος Β, σ. 438 – 464 και Τόμος Γ2, σ. 334 – 351, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1971.
 Α.Κauffmann - Σαμαρά, «Η μουσική στο γάμο της αρχαίας Ελλάδας», περιοδικό *Αρχαιολογία*, τεύχος 14, Φεβρουάριος 1985.
 Κ.Κοτσάνας, *Τα μουσικά όργανα των αρχαίων Ελλήνων*, Πύργος 2009.

Α.Λαμπράκη, «Ο Καραγκιόζης», περιοδικό *Αρχαιολογία*, τεύχος 12, Φεβρουάριος 1984.
Λάρισα: *Αρχαία Θέατρα*, Εκπαιδευτικός φάκελος Μελίνα ΥΠΠΟ – ΙΕ΄ΕΠΚΑ, Λάρισα 1999.
Μουσική Παιδεία και Δημοκρατία στην Κλασική Αθήνα, Κατάλογος έκθεσης, Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων (επιμ. Α.Γιουλάκη – Βουτυρά), Αθήνα 2012.
Μουσών Δώρα. Μουσικοί και χορευτικοί απόηχοι από την αρχαία Ελλάδα, *Musées royaux d' Art et d' Histoire – Musée du Cinquantaenaire*, Βρυξέλλες 26.02.2003 – 25.05.2003, ΥΠΠΟ, Αθήνα 2003.
Γ.Παπαϊωάννου, «Η μουσική στην αρχαία Ελλάδα», περιοδικό *Αρχαιολογία*, τεύχος 14, Φεβρουάριος 1985.
Ε.Roehlmann –Ι.Σπηλιοπούλου, *Η αρχαία ελληνική μουσική στο πλαίσιο της αρχαίας ελληνικής ποίησης*, (επιμ. Π.Βλαγκόπουλος), Κέρκυρα 2007.
«Τα κυριότερα μουσικά όργανα των αρχαίων Ελλήνων», συντακτική επιτροπή του περιοδικού *Αρχαιολογία*, τεύχος 14, Φεβρουάριος 1985.
Τα μουσικά όργανα των αρχαίων Ελλήνων, Καθημερινή, Επτά Ημέρες, Αθήνα 28.01.1998.
Το πνεύμα και το σώμα, Οι αθλητικοί αγώνες στην αρχαία Ελλάδα, κατάλογος έκθεσης, Υπουργείο Πολιτισμού- Ελληνικό τμήμα I.C.O.M., Αθήνα 1989.
Το θέατρο στην αρχαία Ελλάδα, Εκπαιδευτικός φάκελος Μελίνα, Υπουργείο Πολιτισμού, Διεύθυνση Μουσείων Εκθέσεων και Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων, Αθήνα 2003.
Σ.Ψαρουδάκη, «Η λύρα στον ελλαδικό χώρο στις εποχές του Χαλκού και του Σιδήρου», περιοδικό *Αρχαιολογία*, τεύχος 90, Μάρτιος 2004.